

Můj přítel Antonín Fojtík

*Oldřich Chloupek
MZLU Brno*

Laudatio

S panem Ing. Antonínem Fojtíkem, CSc., jsem spolupracoval přes třicet let. Poznal jsem ho, když jsem nastoupil jako nový šlechtitel jetele (po pěti letech působení ve Výzkumném ústavu bramborářském) na Šlechtitelskou stanici Slavice u Třebíče v roce 1971. Tehdy jsem přijel do Hladkých Životic a konzultoval svoje plány s tehdy již váženými šlechtiteli, panem Ing. Vladimírem Světlíkem, CSc. a panem Ing. Antonínem Fojtíkem, CSc. Tehdy jsme ještě byli konkurenti, Slavice patřily k Osevě Brno a Hladké Životice k Osevě Olomouc. Přesto jsem byl přátelsky přijat a prodiskutovali jsme nejen šlechtění jetele, ale i jiné spíše záležitosti. Tehdy jsme začínali se šlechtěním tetraploidního jetele lučního a v Hladkých Životicích již měli úspěšné tetraploidní odrůdy. Byl to dobrý začátek spolupráce. Tehdy existovala Šlechtitelská rada pro pícniny, které tehdy předsedal Ing. Jaroslav Našinec, CSc. z Větrova. Na jejích zasedáních jsme se všichni šlechtitelé pícnin pravidelně setkávali.

Po vzniku Výzkumného a šlechtitelského ústavu pícninářského v Troubsku, tuším v roce 1979, byly všechny pícninářské šlechtitelské stanice v rámci Osevy převedeny pod vedení tohoto ústavu. Tehdy byly specializované výzkumné ústavy, zabývající se pěstováním rostlin, převedeny pod Osevu, aby se lépe propojil výzkum se šlechtěním. Ředitelem u nás byl Ing. Josef Kopřiva, CSc., velmi seriózní člověk, který kde mohl, tam pomohl. Na jednáních šlechtitelské i na jednáních vědecké rady jsme se tedy setkávali s Antonínem Fojtíkem i nadále, i když jsem se už zabýval šlechtěním jiné plodiny, než on. Ale jak tomu bývá, spolupráce se nedá vynutit, ani nařít. Který šlechtitel měl o spolupráci s výzkumníky zájem, ten s nimi spolupracoval bez ohledu na to, zda byli v jednom podniku, nebo ne. Také ten výzkumník, který neviděl svět jen z okna své laboratoře, ale hledal i uplatnění svých výsledků, spolupracoval se šlechtiteli jak před, tak po vzniku VŠÚP. Jedním z nich byl například vážený výzkumník i praktický šlechtitel Prof. Dr. Ing. Jan Rod, DrSc.

S Antonínem Fojtíkem jsem spolupracoval i v redakční radě tehdejšího vědeckého časopisu *Genetika a Šlechtění*, který dnes vychází anglicky jako *Czech Journal of Genetics and Plant Breeding*. Když jsem přišel v roce 1989 na Mendelovu zemědělskou a lesnickou univerzitu, rádi jsme využívali znalostí a zkušeností Antonína Fojtíka jako oponenta, zejména disertačních prací. Přednášel pro naše posluchače i vybrané kapitoly z genetiky rostlin. Tato spolupráce pokračovala až do jeho bohužel předčasného úmrtí. Domnívám se proto, že jsem ho poměrně dobře znal nejen jako odborníka, ale i jako člověka.

Antonín Fojtík byl velmi inteligentní, všestranně vzdělaný, pracovitý a seriózní člověk. Vynikal úspěchy v praktickém šlechtění, jejichž předpokladem je zejména intuice, tedy schopnost uspořádat myšlenky a znalosti na vyšší dynamické úrovni. Vyznačoval se i osobním vztahem k předmětu svého zájmu, tedy ke šlechtění. Ale nejen intuice byla jeho předností, ale i pracovitost, systematičnost, zvědavost a důslednost. Jeho zvědavost se projevovala tím, že stále studoval nejen domácí, ale i zahraniční odbornou a vědeckou literaturu, k čemuž byly nezbytné jazykové znalosti. To mu však nestačilo a proto navazoval kontakty se zahraničními kolegy. Byli zejména z východního Německa a Polska, tedy ze zemí, s nimiž nám bolševik spolupráci nezakazoval. Protože dobře věděl, jak je důležitá adaptabilita šlechtěných odrůd, schopnost poskytnout požadovaný výnos v různých prostředích, tj. v různých ročnících a lokalitách, dohodl se na víceletých mezinárodních pokusech, ve kterých se navzájem srovnávaly Životické odrůdy s německými a polskými. Není tedy divu, že se odrůdy jetele i trav, které se svými kolegy a spolupracovníky vyšlechtil, poměrně dobře uplatňovaly v praxi.

Zvláště bych chtěl vyzvednout mezirodové hybridy trav. Náš společný vážený přítel Prof. Dr. Wilhelm Opitz von Boberfeld, čestný doktor naší univerzity z německého Giessenu, se mimo jiné zabývá zimní pastvou skotu. Výzkum je motivován tím, že zemědělství může být v dnešním globalizovaném světě konkurenceschopné jen tehdy, pokud bude produkovat levné, kvalitní a nezávadné potraviny. Celoroční pastva nevyžaduje náklady na ustájení a hovězí dobytek je zdravější. Aby však nemusel být po celou zimu krmen, je nutná, alespoň zčásti, i zimní pastva. Podle výsledků Prof. Opitze, ověřených i v našich a jiných zahraničních podmínkách, hovězí dobytek dobře snáší zimu na pastvině, pokud má závětrí a suché lože. Navíc zjistil, že pro zimní pastvu jsou vhodné mezirodové hybridy trav, na jejichž vyšlechtění Antonín Fojtík v Hladkých Životcích participoval.

Předposledně jsem se Antonínem Fojtíkem setkal, když mne navštívil na naší škole. Tehdy mi vyprávěl, jak mu bylo mezi životem a smrtí, kdy jen těžko vnímal, co se kolem děje. Tehdy ho nejvíce obtěžovala námaha, spojená s dýcháním. Ale neustále se ozýval hlas jeho manželky, Tondo dýchej, Toníku prosím Tě dýchej. A tak, aby měl pokoj, dýchal dál. Tak mu vlastně manželka prodloužila život a mne ještě na krátkou dobu přítele.

Doufám, že naše poslední setkání bude ve šlechtitelském nebi, kde bude Tonda pohodlně sedět někde v jeteli či pospávat na trávníku, kdežto já, jak doufám, budu mít aspoň malý kousek ke stání v osinatém ječmeni s podsevem vojtěšky.